

ПРИЙНЯТО

Вченою радою Науково-дослідної установи
«Український науковий центр екології моря»
протокол № 4 від «24» липня 2026 року

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказом керівника Науково-дослідної
установи «Український науковий центр
екології моря»
від «24» липня 2026 року № 40/О

КОДЕКС ЕТИКИ НАУКОВЦЯ ТА ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ Науково-дослідної установи «Український науковий центр екології моря» (УкрНЦЕМ)

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Цей Кодекс етики науковця та дослідницької доброчесності Науково-дослідної установи «Український науковий центр екології моря» (далі відповідно - Кодекс, УкрНЦЕМ, Установа) визначає етичні принципи, професійні стандарти та правила доброчесної поведінки під час планування, проведення, документування, оцінювання, оприлюднення і використання результатів наукової, науково-технічної, експертної, експедиційної, інформаційної та іншої академічної діяльності УкрНЦЕМ.

1.2. Метою Кодексу є формування в УкрНЦЕМ сталої культури чесності, надійності, відповідальності, взаємної довіри, поваги до гідності людини та довкілля, забезпечення високої якості й відтворюваності досліджень, захист довіри суспільства до результатів діяльності Установи та запобігання порушенням академічної і дослідницької доброчесності.

1.3. Кодекс розроблено відповідно до Конституції України, законів України «Про академічну доброчесність», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про захист персональних даних», «Про інформацію», «Про запобігання корупції», інших актів законодавства України,

Статуту УкрНЦЕМ і внутрішніх актів Установи. Під час тлумачення та застосування Кодексу можуть ураховуватися Європейський кодекс поведінки щодо дослідницької доброчесності ALLEA, Рекомендація ЮНЕСКО щодо відкритої науки, міжнародні стандарти публікаційної етики та належної дослідницької практики.

1.4. Дія Кодексу поширюється на наукових та інших працівників УкрНЦЕМ, осіб, які виконують роботи за цивільно-правовими договорами, експертів, рецензентів, консультантів, стажерів, аспірантів, здобувачів наукових ступенів, учасників тимчасових творчих колективів, керівників і виконавців проєктів, а також інших осіб у частині діяльності, що здійснюється від імені, за участю, на базі, за фінансуванням або з використанням даних, обладнання, зразків, інфраструктури чи репутації УкрНЦЕМ.

1.5. Кодекс застосовується до наукових публікацій, звітів, методик, баз даних, програмного забезпечення, моделей, картографічних матеріалів, експертних висновків, проєктних заявок, конкурсних матеріалів, дисертацій, презентацій, публічних повідомлень, результатів лабораторних та польових досліджень, а також інших академічних творів і результатів діяльності.

1.6. Положення Кодексу доповнюють, але не замінюють вимоги законодавства, договорів, грантових угод, редакційних політик, правил міжнародних проєктів, стандартів системи управління якістю, охорони праці, біобезпеки, інформаційної безпеки та інших обов'язкових правил. У разі суперечності застосовуються норми акта вищої юридичної сили або спеціальні вимоги відповідної процедури.

1.7. Терміни «академічна доброчесність», «академічний твір», «автор», «джерело інформації», «суб'єкт академічної діяльності», «уповноважений орган» та інші терміни у сфері академічної доброчесності вживаються у значеннях, визначених Законом України «Про академічну доброчесність» та іншими актами законодавства.

II. БАЗОВІ ЦІННОСТІ ТА ПРИНЦИПИ

2.1. Діяльність осіб, на яких поширюється Кодекс, ґрунтується на таких базових цінностях і принципах:

- 1) чесність - правдивість у плануванні, виконанні, описі, оцінюванні та представленні результатів;
- 2) надійність - забезпечення належної якості дослідження, точності методів, простежуваності даних і відтворюваності результатів;
- 3) відповідальність - особиста та колективна відповідальність за методи, дані, висновки, використання ресурсів, суспільні й екологічні наслідки роботи;
- 4) повага - повага до гідності, прав, внеску, інтелектуальної власності, безпеки та законних інтересів інших осіб, а також до довкілля і живих організмів;
- 5) справедливість - рівне, неупереджене й недискримінаційне ставлення під час оцінювання, авторства, розподілу ресурсів, можливостей і визнання внеску;
- 6) прозорість - відкритість методів, джерел фінансування, істотних обмежень, конфліктів інтересів і ролей учасників у межах, сумісних із законом та режимом доступу до інформації;
- 7) незалежність професійного судження - недопущення впливу особистих, політичних, фінансових, адміністративних чи інших інтересів на наукові висновки;
- 8) свобода наукової творчості - право обирати напрями, методи й способи наукового пошуку за умови дотримання законодавства, етичних вимог, безпеки та професійних стандартів;
- 9) відкритість науки - прагнення робити знання, дані, методи й програмні результати доступними та придатними до повторного використання настільки відкрито, наскільки це можливо, і настільки закрито, наскільки це необхідно;
- 10) нульова толерантність до умисного викривлення результатів, привласнення чужого внеску, тиску з метою зміни наукових висновків та переслідування осіб, які добросовісно повідомляють про можливі порушення.

III. НАЛЕЖНЕ ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ

3.1. Дослідження плануються на підставі чітко сформульованої мети, належного огляду попередніх результатів, обґрунтованої методології, реалістичного плану ресурсів, оцінки ризиків, вимог безпеки та очікуваного впливу на людину, суспільство і довкілля.

3.2. До початку робіт дослідник або керівник проєкту забезпечує одержання передбачених законом дозволів, погоджень, етичних схвалень, доступу до територій і даних, а також визначає правила володіння, використання, зберігання й оприлюднення результатів.

3.3. Методи досліджень мають бути науково обґрунтованими, придатними для поставленої мети та описаними з достатньою деталізацією. Відхилення від затвердженої методики, протоколу або плану документуються із зазначенням причин, дати, відповідальної особи та можливого впливу на результати.

3.4. Під час лабораторних, польових, експедиційних і моніторингових робіт забезпечуються:

- 1) простежуваність відбору, транспортування, передавання, зберігання та аналізу проб і зразків;
- 2) належне маркування, ведення польових журналів, протоколів і ланцюга збереження зразків;
- 3) застосування процедур контролю та забезпечення якості, калібрування і технічного обслуговування обладнання;
- 4) фіксація меж виявлення, невизначеності вимірювань, пропусків, аномалій і факторів, що можуть вплинути на інтерпретацію;
- 5) дотримання правил охорони праці, біобезпеки, екологічної та інформаційної безпеки.

3.5. Забороняється вибірково приховувати результати, змінювати план аналізу після ознайомлення з даними без належного пояснення, вилучати спостереження лише через їх невідповідність очікуванням, підганяти методику під

бажаний висновок або створювати враження більшої достовірності, ніж підтверджують дані.

3.6. У разі використання сторонніх методик, моделей, програмного коду, даних, зразків або матеріалів необхідно дотримуватися умов ліцензій, договорів, дозволів, правил цитування та прав інтелектуальної власності.

3.7. Усі особи зобов'язані ощадливо, цільово й ефективно використовувати обладнання, фінансові ресурси, робочий час, транспорт, судна, лабораторні матеріали, інформаційні системи та інше майно УкрНЦЕМ. Забороняється використання ресурсів Установи для прихованої приватної вигоди або діяльності, не погодженої в установленому порядку.

IV. УПРАВЛІННЯ ДАНИМИ, ЗРАЗКАМИ ТА ДОСЛІДНИЦЬКИМИ МАТЕРІАЛАМИ

4.1. Первинні дані, метадані, журнали спостережень, протоколи, результати калібрування, аналітичні файли, вихідний код, версії моделей, фотоматеріали, зразки та інші дослідницькі матеріали мають бути повними, точними, датованими, доступними для перевірки та захищеними від несанкціонованого внесення змін.

4.2. Для проєктів, у яких утворюються значні масиви даних, керівник робіт організовує підготовку плану управління даними, що визначає формати, метадані, відповідальних осіб, правила контролю версій, резервного копіювання, доступу, захисту, архівування, передачі та оприлюднення.

4.3. Будь-яке очищення, перетворення, агрегування, нормалізація, виключення, заміна або статистичне коригування даних має бути відтворюваним і задокументованим. Оригінальні необроблені дані зберігаються окремо від похідних наборів даних.

4.4. Первинні дані та істотні дослідницькі матеріали зберігаються протягом строку, визначеного законодавством, номенклатурою справ, договором, грантовою угодою або політикою сховища, але, якщо спеціальний строк не

встановлено, - не менше п'яти років після завершення проєкту або оприлюднення результату. Дані довгострокового екологічного моніторингу та унікальні колекції підлягають постійному або довгостроковому збереженню за рішенням УкрНЦЕМ.

4.5. Право доступу до даних визначається з урахуванням законодавства, договорів, авторського внеску, безпеки, захисту персональних даних, комерційної, службової чи державної таємниці, чутливої інформації про критичну інфраструктуру, оборону, місця перебування рідкісних видів та інших обґрунтованих обмежень.

4.6. Особа, яка припиняє роботу в УкрНЦЕМ або участь у проєкті, зобов'язана передати Установі належно систематизовані службові дані, документи, зразки, коди доступу та інші матеріали, створені в межах її посадових або договірних обов'язків. Копіювання або подальше використання таких матеріалів допускається лише на законних підставах і з дотриманням погоджених умов.

4.7. Забороняються фабрикація даних, фальсифікація результатів, непомітне видалення або заміна первинних записів, створення фіктивних протоколів, підміна зразків, приховування істотних помилок, навмисне знищення доказів або перешкоджання перевірці.

V. АВТОРСТВО, ПУБЛІКАЦІЙНА ЕТИКА ТА ЦИТУВАННЯ

5.1. Авторство академічного твору ґрунтується на істотному інтелектуальному внеску в концепцію, методологію, збирання або аналіз даних, інтерпретацію результатів чи підготовку тексту, участі в погодженні остаточної версії та готовності відповідати за власний внесок і доброчесність роботи в цілому.

5.2. Особи, внесок яких не відповідає критеріям авторства, зазначаються у розділі подяк або в описі внесків. Технічна допомога, адміністративне

керівництво, надання фінансування, обладнання чи загального доступу до даних самі по собі не є достатніми підставами для авторства.

5.3. Неприпустимими є почесне, подарункове, гостьове або примусове авторство, приховане авторство, безпідставне виключення автора, приписування авторства, відчуження авторства та вимога включити до складу авторів особу лише через її посаду або адміністративний вплив.

5.4. Склад авторів, порядок їх зазначення, автор для листування та внесок кожного автора обговорюються на ранньому етапі й переглядаються в разі зміни фактичного внеску. Для опису внесків рекомендується використовувати визнані таксономії ролей, зокрема CRediT, якщо це допускається видавцем або процедурою.

5.5. Кожен автор зобов'язаний ознайомитися з остаточною версією твору, підтвердити правильність відомостей про свій внесок, джерела фінансування та конфлікти інтересів. Автор для листування забезпечує комунікацію між співавторами і видавцем, але не звільняє інших авторів від відповідальності.

5.6. Під час цитування необхідно чітко відокремлювати власні результати від результатів інших осіб, точно передавати зміст джерела, наводити посилання на першоджерело, не створювати хибного враження про пріоритет і не використовувати надмірне самоцитування або узгоджене взаємне цитування з метою штучного підвищення показників.

5.7. Забороняються академічний плагіат, самоплагіат, повторне подання одного твору до кількох видань без повідомлення редакцій, дублювання публікацій, приховане повторне використання значних фрагментів власного тексту або даних, а також необґрунтоване подрібнення одного дослідження на серію мінімальних публікацій.

5.8. Повторне використання власного тексту, методичного опису, рисунків або даних допускається лише за наявності наукової потреби, належного

посилання, розкриття факту повторного використання та дотримання прав видавця або іншого правовласника.

5.9. Зображення, графіки, карти, фотографії та інші візуальні матеріали можуть коригуватися лише настільки, наскільки це не змінює наукового змісту. Будь-які істотні перетворення, монтаж, видалення об'єктів, зміна масштабів або контрасту мають бути описані. Не допускається подання ілюстрації, що вводить в оману.

5.10. Відомості про джерела фінансування, інституційну належність, внесок партнерів, використане обладнання, дозволи, істотні обмеження та конфлікти інтересів зазначаються відповідно до вимог законодавства, договору, видавця або організатора процедури.

5.11. У разі виявлення істотної помилки автор зобов'язаний без зволікань повідомити співавторів, керівника проєкту, УкрНЦЕМ і, за потреби, видавця чи замовника та сприяти виправленню, доповненню або відкликанню результату. Приховування відомої істотної помилки є недоброчесною поведінкою.

VI. ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА АВТОМАТИЗОВАНИХ СИСТЕМ

6.1. Системи штучного інтелекту та інші автоматизовані інструменти можуть використовуватися лише законно, відповідально, прозоро, з урахуванням їх обмежень, вимог інформаційної безпеки, правил проєкту, видавця, замовника та режиму доступу до даних.

6.2. Штучний інтелект не може бути зазначений автором або особою, яка несе відповідальність за академічний твір. Відповідальність за точність, оригінальність, законність, належне цитування, відсутність дискримінаційних або шкідливих висновків та відповідність результату професійним стандартам несе людина, яка використала інструмент.

6.3. Якщо до академічного твору включено текст, зображення, код, дані, аналітичні результати, переклад або інший істотний об'єкт, згенерований чи суттєво перетворений системою штучного інтелекту, це має бути чітко задекларовано із зазначенням інструменту, його версії або дати використання, мети та характеру застосування, якщо інше прямо не визначено законом або правилами відповідної процедури.

6.4. Використання звичайних засобів перевірки орфографії, форматування або технічної корекції, що не створюють нового змісту й не впливають на наукові висновки, не потребує окремого декларування, якщо інше не передбачено вимогами видавця, договору чи проєкту.

6.5. Забороняється вводити до загальнодоступних або неавторизованих систем штучного інтелекту персональні дані, службову, конфіденційну, комерційно чутливу, неопубліковану або захищену договором інформацію, точні дані про об'єкти критичної інфраструктури, оборони чи іншу інформацію з обмеженим доступом.

6.6. Користувач зобов'язаний перевіряти фактичну достовірність згенерованих тверджень, посилань, розрахунків, коду й висновків. Вигадані джерела, неперевірені дані або зміст, який особа не здатна обґрунтувати, не можуть включатися до академічного твору.

6.7. У разі істотного використання штучного інтелекту для аналізу даних, побудови моделей або прийняття методичних рішень дослідник зберігає достатній опис налаштувань, вхідних даних, версії системи, запитів і способу перевірки результату, якщо це не суперечить умовам ліцензії чи вимогам безпеки.

6.8. Під час експертизи, рецензування, конкурсного відбору та розгляду повідомлень про можливі порушення забороняється передавати конфіденційні матеріали системам штучного інтелекту без дозволу власника інформації та належних гарантій захисту. Автоматизована оцінка або детектор використання ШІ

не може бути єдиною підставою для негативного рішення чи встановлення порушення.

VII. ЕКСПЕРТНА ДІЯЛЬНІСТЬ, РЕЦЕНЗУВАННЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ

7.1. Експерт, рецензент або член конкурсного органу діє компетентно, незалежно, неупереджено, обґрунтовано, своєчасно та з повагою до авторів і учасників процедури.

7.2. До прийняття завдання особа оцінює власну компетентність, доступність часу та наявність реального, потенційного або уявного конфлікту інтересів. За наявності обставин, що можуть поставити під сумнів неупередженість, особа повідомляє про них і заявляє самовідвід або діє відповідно до рішення організатора процедури.

7.3. Матеріали, отримані для експертизи або рецензування, є конфіденційними, якщо інше не визначено умовами процедури. Забороняється використовувати неопубліковані ідеї, дані, методи, програмний код або іншу інформацію у власних інтересах чи передавати їх третім особам.

7.4. Висновок має спиратися на перевірювані критерії та конкретні аргументи. Неприпустимими є образливі оцінки, дискримінація, свідоме затягування, приховане сприяння окремим особам, помста, тиск на автора з метою необґрунтованого цитування робіт рецензента або інших осіб.

7.5. Рецензент несе відповідальність за зміст поданого висновку незалежно від використаних допоміжних інструментів. Залучення іншої особи або автоматизованої системи допускається лише з дозволу організатора процедури та за умови збереження конфіденційності.

VIII. ДОБРОЧЕСНІСТЬ У ПРОЄКТАХ, ФІНАНСУВАННІ ТА ПАРТНЕРСТВАХ

8.1. Проєктні заявки, кошториси, звіти, підтвердження виконання робіт і відомості про персонал мають бути достовірними, повними та узгодженими з фактичним станом виконання проєкту.

8.2. Забороняються подвійне фінансування тих самих витрат, фіктивне підтвердження робіт, приховане перенесення результатів між проєктами, подання неправдивої інформації про кваліфікацію, обладнання, партнерів, внесок або готовність інфраструктури.

8.3. Керівник проєкту забезпечує чіткий розподіл ролей, доступу до даних, прав інтелектуальної власності, авторства, порядку використання обладнання, правил публікації, передачі результатів і врегулювання спорів, бажано до початку виконання робіт.

8.4. Під час міжнародного співробітництва необхідно дотримуватися вимог законодавства України, санкційних обмежень, правил експортного контролю, інформаційної та кібербезпеки, умов грантових угод, а також не допускати передачі даних чи технологій особам, яким така передача заборонена.

8.5. Взаємодія із замовниками, донорами, органами влади, бізнесом і громадськістю не може обмежувати професійну незалежність дослідника або приховувати результати, що мають істотне значення для безпеки, здоров'я людей чи стану довкілля, крім законних обмежень доступу.

IX. ВІДКРИТА НАУКА, ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ТА ДОСТУП ДО РЕЗУЛЬТАТІВ

9.1. УкрНЦЕМ підтримує принцип «настільки відкрито, наскільки можливо, і настільки закрито, наскільки необхідно» щодо наукових публікацій, даних, методик, програмного забезпечення, моделей та інших результатів.

9.2. За можливості результати розміщуються у надійних репозитаріях із належними метаданими, постійними ідентифікаторами, зазначенням умов повторного використання та дотриманням принципів FAIR: відшукуваності, доступності, сумісності та придатності до повторного використання.

9.3. Відкритий доступ не скасовує вимог щодо авторського права, охорони персональних даних, конфіденційності, державної чи комерційної таємниці, безпеки, прав партнерів, умов договору, ембарго або необхідності захисту об'єктів інтелектуальної власності.

9.4. Перед оприлюдненням результатів автор зобов'язаний перевірити, чи не містять вони інформації з обмеженим доступом, даних, що можуть створити загрозу безпеці або довкіллю, чи не порушують вони прав третіх осіб і чи виконано договірні процедури погодження.

9.5. Обмеження доступу до даних має бути обґрунтованим, пропорційним і, за можливості, обмеженим у часі. Посилання на конфіденційність не може використовуватися для приховування порушень, істотних помилок або несприятливих результатів.

Х. ПРОФЕСІЙНІ ВЗАЄМОВІДНОСИНИ, КЕРІВНИЦТВО ТА НАСТАВНИЦТВО

10.1. Усі працівники мають право на професійне середовище, вільне від дискримінації, приниження, насильства, мобінгу, сексуальних домагань, переслідування, помсти та зловживання владою.

10.2. Критика наукових ідей, методів і результатів має бути аргументованою та відокремленою від оцінки особистості. Розбіжність у наукових поглядах не може бути підставою для обмеження професійних можливостей, авторства, доступу до даних або ресурсів.

10.3. Керівники структурних підрозділів, проєктів і наукові керівники зобов'язані:

- 1) особистим прикладом підтримувати культуру доброчесності;
- 2) чітко визначати завдання, ролі, критерії оцінювання та очікувані результати;
- 3) забезпечувати належний нагляд, навчання, зворотний зв'язок і професійний розвиток молодих науковців;
- 4) не привласнювати результати підлеглих та не примушувати до включення необґрунтованих співавторів;
- 5) не вимагати дій, що суперечать законодавству, професійним стандартам або підтвердженням даним;
- 6) своєчасно реагувати на повідомлення про ризики для якості, безпеки та доброчесності.

10.4. Наукове керівництво здобувачами й молодими дослідниками здійснюється на засадах наставництва, поваги до їх самостійності, регулярного професійного обговорення та справедливового визнання внеску.

10.5. Спори щодо авторства, доступу до даних, розподілу ресурсів чи іншої професійної взаємодії спочатку вирішуються шляхом добросовісного обговорення та документування позицій. За відсутності згоди сторони можуть звернутися до керівника підрозділу, директора, Комісії з питань академічної доброчесності або іншого компетентного органу залежно від предмета спору.

10.6. Порухення трудових прав, мобінг, дискримінація, корупційні правопорухення, насильство та інші дії, що не належать безпосередньо до порушень академічної доброчесності, розглядаються компетентними органами у порядку, визначеному законодавством та внутрішніми актами. Водночас відповідні обставини можуть враховуватися Комісією, якщо вони пов'язані з академічним саботажем, схилянням до порушення або іншим видом академічної недоброчесності.

XI. КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ, ПОДАРУНКИ ТА НЕПРАВОМІРНИЙ ВПЛИВ

11.1. Реальний, потенційний або уявний конфлікт інтересів виникає, коли приватні, фінансові, сімейні, службові, політичні, академічні чи інші інтереси можуть вплинути або створити обґрунтоване враження впливу на професійне рішення.

11.2. Особа зобов'язана своєчасно розкрити конфлікт інтересів керівнику або організатору процедури та утриматися від участі в підготовці, обговоренні, оцінюванні чи прийнятті рішення до визначення способу врегулювання.

11.3. До способів врегулювання можуть належати самовідвід, обмеження доступу до матеріалів, незалежна перевірка, передання повноважень іншій особі, публічне розкриття або інший пропорційний захід.

11.4. Забороняється приймати, вимагати, пропонувати або надавати подарунки, послуги, винагороди, переваги чи обіцянки, якщо вони пов'язані з очікуванням сприятливого наукового, експертного, кадрового, конкурсного або адміністративного рішення.

11.5. Джерела фінансування, оплачувані консультації, участь у керівних органах, права інтелектуальної власності та інші істотні інтереси декларуються у випадках, передбачених законом, договором, правилами видання або процедурою.

XII. ПУБЛІЧНА КОМУНІКАЦІЯ ТА ПРЕДСТАВЛЕННЯ УСТАНОВИ

12.1. Під час публічної комунікації науковець має чітко відокремлювати встановлені факти, наукові припущення, прогностні оцінки та особисту думку, не перебільшувати достовірність або практичне значення результатів і повідомляти про істотні обмеження та невизначеність.

12.2. Використання найменування, символіки, посадового статусу або репутації УкрНЦЕМ не повинно створювати хибного враження, що особиста позиція працівника є офіційною позицією Установи. Офіційні заяви здійснюються уповноваженими особами або за належним погодженням.

12.3. У повідомленнях для медіа, соціальних мереж, конференцій і публічних заходів необхідно дотримуватися вимог конфіденційності, авторського права, захисту персональних даних, інформаційної безпеки, договорів і правил попереднього оприлюднення результатів.

12.4. Науковець не повинен свідомо поширювати дезінформацію, маніпулювати авторитетом науки, приховувати істотний конфлікт інтересів або використовувати неперевірені результати для введення суспільства чи органів влади в оману.

ХІІІ. ЗАПОБІГАННЯ ПОРУШЕННЯМ ТА ІНСТИТУЦІЙНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

13.1. УкрНЦЕМ забезпечує ознайомлення працівників із Кодексом, доступність внутрішніх актів, регулярні інформаційні та навчальні заходи з академічної доброчесності, управління даними, авторства, публікаційної етики, конфлікту інтересів, відкритої науки й відповідального використання штучного інтелекту.

13.2. Директор УкрНЦЕМ створює організаційні умови для виконання Кодексу, забезпечує незалежність Комісії з питань академічної доброчесності в межах її повноважень, належне зберігання матеріалів, захист учасників процедур і виконання рішень уповноважених органів.

13.3. Керівники підрозділів і проєктів відповідають за впровадження належних дослідницьких практик у межах своєї компетенції, документування процесів, управління ризиками, навчання виконавців і своєчасне реагування на виявлені недоліки.

13.4. Працівник, який виявив істотну помилку, ризик для безпеки, можливе викривлення даних або інше порушення, має добросовісно повідомити керівника, Комісію з питань академічної доброчесності або інший компетентний орган та зберегти наявні докази.

13.5. Забороняються переслідування, тиск, погрози, дискримінація або інші негативні наслідки щодо особи, яка добросовісно поставила професійне питання, відмовилася виконувати недоброчесну вимогу, повідомила про можливе порушення або надала інформацію під час перевірки.

13.6. Свідомо неправдиве повідомлення, підроблення доказів, розголошення конфіденційних матеріалів із метою завдання шкоди або використання процедури як засобу тиску є порушенням цього Кодексу та може мати наслідки, передбачені законом і внутрішніми актами.

XIV. РОЗГЛЯД МОЖЛИВИХ ПОРУШЕНЬ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

14.1. Недотримання вимог Кодексу може становити:

- 1) порушення академічної доброчесності - якщо дія або бездіяльність відповідає ознакам і видам порушень, визначеним Законом України «Про академічну доброчесність» або спеціальним законом;
- 2) порушення професійної етики - якщо поведінка суперечить Кодексу, але не містить складу порушення академічної доброчесності;
- 3) трудове, дисциплінарне, корупційне, адміністративне, цивільне або кримінальне правопорушення - у випадках, визначених законодавством.

14.2. Повідомлення про можливе порушення академічної доброчесності розглядається Комісією з питань академічної доброчесності УкрНЦЕМ або іншим належно визначеним уповноваженим органом у порядку, встановленому Законом України «Про академічну доброчесність», Положенням про систему забезпечення академічної доброчесності в УкрНЦЕМ та Порядком розгляду повідомлень про можливі порушення академічної доброчесності.

14.3. Порушення професійної етики, що не є порушенням академічної доброчесності, розглядаються директором, відповідною комісією, кадровою службою, уповноваженою особою або іншим компетентним органом залежно від предмета звернення та вимог законодавства.

14.4. Жодна особа не може вважатися такою, що вчинила порушення, до встановлення відповідного факту належним органом із дотриманням права бути поінформованою, ознайомитися з матеріалами, надати пояснення й докази, заявити про конфлікт інтересів, отримати мотивоване рішення та оскаржити його.

14.5. Результати програмної перевірки текстів, автоматизованого аналізу зображень, статистичних аномалій або детекторів штучного інтелекту мають допоміжний характер і потребують професійної інтерпретації. Вони не можуть бути єдиною підставою для висновку про порушення.

14.6. Заходи реагування мають бути законними, обґрунтованими, пропорційними тяжкості, наслідкам, формі вини, повторності, ролі особи та обставинам порушення. Не допускається застосування санкцій, не передбачених законом або належно затвердженим внутрішнім актом.

14.7. Добровільне визнання помилки, своєчасне виправлення результату, співпраця під час перевірки та вжиття заходів для запобігання повторенню можуть ураховуватися під час визначення заходу реагування, але не усувають необхідності захистити достовірність наукового запису та права інших осіб.

XV. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

15.1. Кодекс приймається Вченою радою УкрНЦЕМ і вводиться в дію наказом директора УкрНЦЕМ.

15.2. Кодекс оприлюднюється на офіційному вебсайті УкрНЦЕМ. Особи, на яких поширюється його дія, ознайомлюються з Кодексом під підпис або засобами електронного документообігу.

15.3. Положення договорів, посадових інструкцій, правил проєктів та інших внутрішніх документів УкрНЦЕМ мають узгоджуватися з Кодексом. Якщо окреме питання не врегульоване Кодексом, застосовуються законодавство та спеціальні внутрішні акти УкрНЦЕМ.

15.4. Пропозиції щодо внесення змін до Кодексу можуть подавати директор, Вчена рада, Комісія з питань академічної доброчесності, структурні підрозділи та працівники УкрНЦЕМ.

15.5. Кодекс переглядається у разі змін законодавства або істотних змін у діяльності УкрНЦЕМ, а також планово не рідше одного разу на три роки.

15.6. Зміни до Кодексу затверджуються та вводяться в дію у тому самому порядку, що й Кодекс.